

กฎหมายลักษณะหนี้ (15),(16)

ศาสตราจารย์ ดร.ดาราดพร ธีระวัฒน์

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

ปีการศึกษา 2568

ความระงับแห่งหนี้

1.

การชำระหนี้

(มาตรา 314 - มาตรา 339)

หลักเกณฑ์การชำระหนี้ที่ถูกต้องตามกฎหมาย

1. กำหนดเวลาชำระหนี้ (ม. 203)
2. ผู้ชำระหนี้ (ม. 314)
3. ผู้รับชำระหนี้ (ม. 315 – ม. 319)
4. วิธีการชำระหนี้ (ม. 320 – ม. 323)
5. สถานที่ชำระหนี้ (ม. 324)
6. ค่าใช้จ่ายในการชำระหนี้ (ม. 325)
7. หลักฐานการชำระหนี้ (ม. 326- ม.327)
8. การจัดสรรการชำระหนี้ (ม. 328- ม.329)
9. การวางทรัพย์ (ม. 331- ม. 339)

2.

การปลดหนี้

หลักการปลดหนี้ มาตรา 340

เป็นนิติกรรมระงับสิทธิที่เจ้าหนี้แสดงเจตนาฝ่ายเดียว
สละสิทธิเรียกร้องในหนี้ที่มีต่อลูกหนี้ โดยไม่มีสิ่งตอบแทน

วิธีการปลดหนี้

1.วิธีการทั่วไป : เป็นการแสดงเจตนาฝ่ายเดียว

(ไม่มีแบบ ทำด้วยวาจาได้) เมื่อเจ้าหนี้แสดงเจตนาต่อลูกหนี้ว่าปลดหนี้ให้
หนี้นั้นก็ระงับ

2.วิธีการพิเศษ : กรณี**หนี้ที่มีหลักฐานเป็นหนังสือ** การแสดงเจตนาปลดหนี้
ต้องทำเป็นหนังสือ* หรือเวนคืนเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งหนี้ หรือขีดฆ่า
เอกสารนั้นเสีย

ข้อพิจารณา : การปลดหนี้ในหนี้ร่วม

กรณีการปลดหนี้**แก่**ลูกหนี้ร่วมคนหนึ่ง

- ผลตามมาตรา 293
- ผลตามมาตรา 296

กรณีการปลดหนี้**โดย**เจ้าหนี้ร่วมคนหนึ่ง

มาตรา 299 วรรคสาม *นำมาตรา 293 มาบังคับโดยอนุโลม*

3.

การหักกลบลบหนี้

หลักการหักกลบลบหนี้ (มาตรา 341 – 348)

(1) บุคคลสองคนต่างมีความผูกพันซึ่งกันและกัน(เป็นลูกหนี้และเจ้าหนี้ซึ่งกันและกัน)ในมูลหนี้ต่างราย

– เป็นหนี้ซึ่งเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้

(ฎีกา 99/2515 , 3348-3349/2516)

– ผู้ที่หักกลบลบหนี้ได้ต้องมีความผูกพันซึ่งกันและกัน

(ฎีกา 3007/2551)

– การหักกลบลบหนี้ต้องความผูกพันในหนี้ 2 ราย

(ฎีกา 5884-5885/2544, 1990/2552, 145/2554)

หลักเกณฑ์การหักกลบหนี้(ต่อ)

- (2) หนี้ที่จะนำมาหักกลบหนี้ต้องมีวัตถุประสงค์แห่งหนี้เป็นอย่างเดียวกัน
(ฎีกา 4895/2551)
- (3) หนี้ที่จะนำมาหักกลบหนี้กันต้องถึงกำหนดชำระแล้ว
(ข้อยกเว้น กรณีตามมาตรา 308 วรรคสอง)
- (4) การหักกลบหนี้ทำโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง
(นิติกรรมฝ่ายเดียว) ไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง
(ฎีกา 2163/2548)

ข้อห้ามการหักกลบบทหนี้

1. สภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้หักกลบบทหนี้กันได้ (ม.341 วรรคหนึ่ง)
2. คู่กรณีได้แสดงเจตนาไม่ให้มีการหักกลบบทหนี้ (ม.341 วรรคสอง)
3. สิทธิเรียกร้องที่ยังมีข้อต่อสู้ (ม.344) หนี้ที่ขาดอายุความ?
4. หนี้อันเกิดแต่การอันมิชอบด้วยกม. (ม. 345)
5. สิทธิเรียกร้องที่ศาลจะสั่งยึดไม่ได้ (ม.346)
6. กรณีซึ่งศาลสั่งห้ามมิให้ลูกหนี้ให้ใช้เงินแก่เจ้าหนี้แล้ว (ม.347)

ผลของการหักกลบลบหนี้

1. ม.341 ระบุเท่าจำนวนที่ตรงกัน
2. ม.342 การแสดงเจตนาหักกลบลบหนี้มีเงื่อนไขเงื่อนไขเงื่อนไขไม่ได้
3. ม.342 วรรคสอง กม.ให้ความระงับแห่งหนี้ย้อนหลังไปในเวลาแรก
ที่หนี้ทั้งสองฝ่ายหักได้เป็นครั้งแรก
4. ม.348 กรณีที่คู่กรณีต่างฝ่ายต่างมีสิทธิเรียกร้องหลายราย

4.

การแปลงหนี้ใหม่

หลักเกณฑ์การแปลงหนี้ใหม่ (ม.349 – ม.352)

- 1) ต้องมีหนี้เดิม
- 2) ต้องทำสัญญาแปลงหนี้เดิมเป็นหนี้ใหม่
- 3) ต้องมีการเปลี่ยนสิ่งที่เป็นสาระสำคัญ ?

- วัตถุประสงค์แห่งหนี้
- วัตถุประสงค์แห่งหนี้
- เงื่อนไข
- เจ้าหนี้ ?
- ลูกหนี้?

- 4) ต้องมีหนี้ใหม่ที่เกิดขึ้นสมบูรณ์แทนที่หนี้เดิม

ตย. ฎีกา 2675/2548

ผลของการแปลงหนี้ใหม่

- 1) หนี้เดิมระงับสิ้นไปทั้งหมด (ทั้งหนี้ประธาน และหลักประกันแห่งหนี้)
ม.349 มีหนี้ใหม่เกิดขึ้น
- 2) ข้อจำกัด กรณีการตกลงโอนประกันหนี้ (ม.352)

เปรียบเทียบ การเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้โดยการแปลงหนี้ใหม่ กับการรับช่วงสิทธิ กับการโอนสิทธิเรียกร้อง

1. วัตถุประสงค์
2. สิทธิของเจ้าหนี้คนใหม่
3. ความยินยอมของเจ้าหนี้
4. ความยินยอมของลูกหนี้
5. รูปแบบของนิติกรรม
6. คุณสมบัติของผู้เข้ามาเป็นเจ้าหนี้คนใหม่
7. ผลของการเข้ามาเป็นเจ้าหนี้คนใหม่ในหนี้บางส่วน
8. การได้มาซึ่งสิทธิของเจ้าหนี้คนใหม่
9. การโอนไปซึ่งประกันแห่งหนี้

5.

หนังสือเวียนกัน

หนี้เคลื่อนกลิ้งกัน (ม.353)

เป็นกรณีที่สิทธิและความรับผิดชอบในหนี้รายหนึ่งตกอยู่แก่บุคคลคนเดียวกัน
มีผลให้หนี้รายนั้นระงับสิ้นไป

หนี้เคลื่อนกลิ้งกันเกิดขึ้นได้ 2 กรณีคือ

1. เจ้าหนี้หรือลูกหนี้กลายเป็นทายาทของอีกฝ่ายหนึ่ง
2. เจ้าหนี้หรือลูกหนี้ได้รับหนี้หรือสิทธิเรียกร้องในหนี้รายเดียวกันของอีกฝ่ายหนึ่งมา

จบการบรรยายภาค1ปีการศึกษา 2568

ขอให้ประสบความสำเร็จและโชคดี

จาก ศ.ดร.ดาราดพร ธีระวัฒน์

